

Ariane Mnouchkine a Vincennes

París

Oscar Caballero

De la Terra del Foc al gel antàrtic sense sortir del cabaret *du Fol Espoir*, de París, en vigílies de la guerra de 1914-18, sacsejat per vents gelats més propis de l'Àrtic que del bosc de Vincennes, a la frontera est de París. Com que és un muntatge del Théâtre du Soleil, del clima passem al clímax. En resum: pur teatre. I confirmació que Ariane Mnouchkine, 70 anys, aconsegueix una vegada més el que es va proposar en envair l'antic espai de La Cartoucherie: "Convertir aquest lloc en un palau de les meravelles; un paradís de teatre i d'humanisme".

Com sempre, la peça ha nascut dels assaigs, a partir d'un embrió literari. I com és també habitual des de 1985, quan va crear allà l'espectacle *L'Histoire terrible mais inachevée de Norodom Sihanouk, roi du Cambodge*, Hélène Cixous ha posat ploma i tisores.

Cixous, nascuda a l'Algèria francesa el 1937, filla d'un jueu d'Europa central i d'una sefardita, és poeta i dramaturga –reivindica l'adjectiu feminista– i ha enllaçat, a ritme d'improvisacions i assaigs, dues idees desenvolupades per Jules Verne i concloses pel seu fill Michel: *El far del final del món* i *Els naufragats del Jonathan*, versió de la inacabada *Magallania*.

A la *guinguette du Fol Espoir*, sobre el Marne, a la vora del qual creixien aquests *chiringuitos* a l'aire lliure, on obrers, trinxeraires i senyorets ballaven, menjaven fregits i bevien un blanc acre, un director intrèpid roda un film mut. Ariane, que per alguna cosa és filla d'Alexandre Mnouchkine, un dels últims grans productors francesos estil Hollywood, reconstrueix aquell cinema de pioners. I amb artificis a l'estil Méliès, desencadena tempestes de neu i mar embravita. El públic segueix el fil d'Ariane de les històries creuades. I obeeix una altra consigna seva: "Fer feliç el major nombre possible de gent".

El 1891 va desaparèixer, en els gels antàrtics, l'arxiduc Juan d'Àustria. Rebatejat

Ariane Mnouchkine dirigint els seus actors. ©Michèle Laurent

Juan Orth, havia renunciat al títol i es feia dir navegant. La notícia va inspirar Verne. A La Cartoucherie, la seva faula, incorpora Darwin i la Reina Victòria i avança un quart de segle.

"En la seva història ressona el despuntar del cinema i d'altres prodigis tecnològics plens de promeses –dixit Ariane– que la Primera Guerra desmentirà".

Entre els espectadors, una bona part ignora aquesta altra història fabulosa, la de La Cartoucherie: la sala que els acull, reconstruïda fa 40 anys pels mateixos actors, a fi d'esborrar de la història l'arsenal més important napoleònic, polvorí volat pels Comuners el 1871, i recuperat per a la Primera Guerra Mundial.

Obrir a l'aire del teatre, per damunt de tot, l'últim *huis-clos*: el del Centre d'Identificació, nom oficial, però en realitat camp de concentració –i de tortura– d'algerians, entre 1958 i 1962. A les seves ruïnes, el calent agost de 1970, el Théâtre du Soleil, que Ariane havia fundat sis

anys abans, assaja *1789 La Révolution doit s'arrêter à la perfection du bonheur*, un projecte que superava els límits d'un escenari convencional.

Finalment, Mnouchkine s'instal·la en La Cartoucherie, sense permís ni ajuda oficial. El 26 de desembre de 1970, espectadors agosarats desafien la boira i la neu i emprenen el camí del que des de llavors serà una referència teatral, ja que entre 1971 i 1973 unes altres quatre companyies segueixen l'exemple: Jean-Marie Serreau –alumne de Charles Dullin– crea el Théâtre de la Tempête. El segueixen el peruà Antonio Díaz-Florian, amb la creació de l'Atelier de l'Épée de Bois. Tanith Noble, amb l'experiència del seu treball anterior al Bread and Puppet Theatre de Nova York, funda l'Atelier du Chaudron. I Jacques Nichet posa en marxa el seu Théâtre de l'Aquarium. Tots quatre sense subvencions ni autorització.

Caldrà esperar el 1985 perquè aquell illot, llavor d'un nou teatre francès, sigui reconegut per l'ajuntament. **—**